

บทที่ 4 วิธีการดำเนินการวิจัย

อาร์มภบท

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (survey research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- ก. การกำหนดแบบการวิจัย
- ข. การกำหนดประชากรในการวิจัย
- ค. การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
- ง. การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- จ. การดำเนินการรวบรวมข้อมูล
- ฉ. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบการวิจัย

แบบการวิจัย (dedigns) ของการวิจัยแบบสำรวจ (survey designs) มี 3 แบบหลักดังต่อไปนี้คือ

1. แบบตัดขวาง (Cross-sectional Designs)
2. แบบตามยาว (Longitudinal Designs)
3. แบบเสมือนตามยาว (Quasi-longitudinal Designs)

การวิจัยเรื่องนี้ได้ออกแบบการวิจัยแบบตัดขวาง โดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประชากรวิจัยหลายกลุ่ม จำแนกตามภูมิภาคหลังของประชาชนในเขตพื้นที่เลือกตั้งในจังหวัดพะเยาทั้งหมด จึงขอ กล่าวถึงลักษณะของแบบการวิจัยนี้โดยสังเขป ส่วนการวิจัยสำรวจแบบตามยาว (longitudinal) ลักษณะ คือ (1) แบบสำรวจกลุ่มรุ่น และ (2) แบบสำรวจเป็นคณะ นั้น จะไม่ขอกล่าวรายละเอียดในที่นี้

การวิจัยสำรวจแบบตัดขวาง

การวิจัยสำรวจแบบตัดขวาง คือ การออกแบบเก็บข้อมูล ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งเสมือนเป็นการตัดด้านขวางของกระแสเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมที่กำลังดำเนินไปโดยธรรมชาติอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การวิจัยสำรวจแบบตัดขวางแบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อยคือ (ก) การวิจัยสำรวจแบบตัดขวางไม่ถ่วงน้ำหนัก หรือ unweighted cross-sectional surveys

- (ข) การวิจัยสำรวจแบบตัดขวางถ่วงน้ำหนัก หรือ weighed cross-sectional designs และ
 (ค) การวิจัยสำรวจแบบเปรียบเทียบตัวอย่าง หรือ contrasting sample surveys

ก. การวิจัยสำรวจแบบตัดขวางไม่ถ่วงน้ำหนัก

การวิจัยแบบนี้ไม่พะวงที่จะถ่วงน้ำหนัก (unweighted) ของตัวอย่างที่เป็นหน่วยข้อมูลที่ใช้ในการสำรวจนั่นคือ การวิจัยสำรวจแบบนี้ถือว่าคุณลักษณะ (characteristics) ที่ได้จากตัวอย่างวิจัยที่เป็นหน่วยข้อมูล มีจำนวนเหมือนสัดส่วนตามที่ปรากฏจริงในประชากรวิจัย

รูปแบบ	ตัวอย่างการวิจัย
ส, ก	การประเมินการยอมรับบทบาททางการของสตรีในเขตจังหวัดพะเยา

เมื่อ ส = การสุ่มตัวอย่าง

ม = ไม่ถ่วงน้ำหนักกลุ่มตัวอย่าง

ก = การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ณ เวลาหนึ่ง

เป้าหมายหลักของการวิจัยสำรวจแบบนี้ คือการมุ่งบรรยายคุณลักษณะของประชากรวิจัย ดังเช่นการยอมรับบทบาททางการเมืองของสตรีในเขตจังหวัดพะเยาของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยก็มักจะใช้วิธีการวิจัยสำรวจแบบไม่ถ่วงน้ำหนัก ทั้งนี้เพื่อมุ่งบอกลักษณะที่เป็นจริงของความรู้สึกของประชากรวิจัยที่เป็นเป้าหมาย

ข. การวิจัยสำรวจแบบตัดขวางถ่วงน้ำหนัก

หากหน่วยข้อมูลบางกลุ่มของตัวอย่างวิจัยมีจำนวนแตกต่างจากกลุ่มอื่นมากเกินไปแล้ว นักวิจัยต้องถ่วงน้ำหนัก (weighted) ในแบบการวิจัยชนิดนี้ คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มที่ใช้ในการวิจัยจะไม่เป็นสัดส่วนตามองค์ประกอบที่มีอยู่ในประชากรวิจัย เช่น นักวิจัยเห็นว่าร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเลือกตั้งในบางอำเภอในจังหวัดพะเยานั้นน้อยเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนในเขตอำเภออื่นๆ จึงเพิ่มจำนวนขึ้นให้ใกล้เคียงกัน

รูปแบบ	ตัวอย่างการวิจัย
ส, ก	ประชากรวิจัยที่เป็นประชาชนในเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยาตามความเป็นจริง คือ ร้อยละ 20 ไม่ใช่ร้อยละ 10

เมื่อ ส = การสุ่มตัวอย่าง
 ถ = ถ่วงน้ำหนักกลุ่มตัวอย่าง
 ก = การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ณ เวลาหนึ่ง

ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่างๆ ที่ได้มาจากประชากรวิจัยแล้วนักวิจัยต้องออกแบบการวิจัยสำรวจแบบตัดขวางโดยถ่วงน้ำหนัก นั่นคือ เมื่อกลุ่มย่อยๆ ของตัวอย่างวิจัยมีจำนวนแตกต่างกันมากเกินไป จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มกลุ่มตัวอย่างย่อยให้มีจำนวนมากขึ้นเพื่อการวิเคราะห์ทางสถิติ ด้วยเหตุนี้จึงต้องเพิ่มจำนวนกลุ่มย่อยที่มีจำนวนเล็กน้อยนั้นขึ้นโดยวิธีการถ่วงน้ำหนัก

ในการออกแบบการวิจัยดังกล่าวนี้ นักวิจัยจะไม่สามารถสร้างข้อสรุปทั่วไป (generalize) เกี่ยวกับคุณลักษณะของประชากรวิจัยได้โดยตรง ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างย่อยๆ เหล่านั้นไปเกี่ยวกับคุณลักษณะของประชากรแล้ว นักวิจัยจะต้องปรับข้อมูลเป็นแบบไม่ถ่วงน้ำหนักอีกครั้งหนึ่ง (reweighted)

ค. การวิจัยสำรวจแบบเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง

แม้ว่าการวิจัยแบบสำรวจจำนวนหนึ่งมุ่งที่จะทราบถึงคุณลักษณะของประชากรวิจัยทั้งหมดแต่ก็มีงานวิจัย

จำนวนไม่น้อยที่มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการระหว่างกลุ่มย่อยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตัวอย่างเช่น นักวิจัยมุ่งที่จะเปรียบเทียบความคิดเห็นการยอมรับการบริหารงานของสตรีฯ ระหว่างกลุ่มจึงต้องออกแบบวิจัยให้มีกลุ่มประชากรหลายกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของความเห็นดังกล่าว ซึ่งเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

รูปแบบ	ตัวอย่างการวิจัย
s_1 s_2 s_3	การวิจัยที่มุ่งเปรียบเทียบความคิดเห็นการยอมรับ การบริหารงานของสตรีระหว่างประชาชนในเขต เลือกตั้งต่างอำเภอในจังหวัดพะเยา

เมื่อ s = การสุ่มตัวอย่าง 1 = กลุ่มตัวอย่างที่ 1

จ = กลุ่มที่ของกลุ่มตัวอย่าง

ก = การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรวิจัย ณ เวลาหนึ่ง

กรอบความคิดในการวิจัยกับตัวแปรในการวิจัย

กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษาเรื่องนี้คือ แนวความคิดทางทฤษฎีวัฒนธรรมทางการเมือง ทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทฤษฎีการกล่อมเกลางานทางการเมือง ทฤษฎีการเรียนรู้ทางการเมือง ทฤษฎีปัจจัยกำหนด ดังที่กล่าวถึงในรายละเอียดมาแล้วในบทที่ 2 ในตอนหนึ่งจึงขอกล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญและโครงสร้างทางทฤษฎีที่นำมาใช้ในการออกแบบวิจัย (research design) การกำหนดสมมุติฐาน การกำหนดเครื่องมือในการวิจัย และแนวทางเชิงตรรกะในการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนากรอบแนวคิดและทฤษฎีเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษานโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ ศึกษาแนวทางการศึกษาและวิจัย และจากงานการศึกษาและวิจัยของนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทย โดยพิจารณาทั้งแนวทางการเลือกตัวแบบเพื่อการศึกษาและผลการศึกษา หลักจากนั้นได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ ในการยอมรับบทบาทของสตรีในเขตจังหวัดพะเยา ซึ่งได้แก่ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจัยการยอมรับบทบาทของสตรีในจังหวัดพะเยา และแนวความคิดเกี่ยวกับการวัดความสำเร็จของตัวแปรผลของการวิจัย รวมทั้งได้ศึกษาประเภทและลักษณะของปัจจัย ที่ส่งผลความสำเร็จการยอมรับบทบาทของสตรีในการเข้าสู่เวทีการเมืองในระดับชาติ ซึ่งเป็นตัวแปรสาเหตุ ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 5 ประการคือ

1. ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง
2. ปัจจัยการแสดงบทบาทของสตรีในทางการเมือง
3. ปัจจัยภาวะผู้นำสตรี

4. ปัจจัยการยอมรับสถานภาพและบทบาทของ สส.สตรี

5. การบริหารงานของ สส.สตรี

ในการศึกษาเรื่องนี้ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับบทบาทของสตรีในจังหวัดพะเยาของตัวแปรต่างๆ ทั้ง 5 ตัวแปรในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระ (independent variable) รวมทั้งความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยๆ 5 ชุด กับการยอมรับบทบาทของสตรีในจังหวัด พะเยาในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม (dependent variable) จากข้อมูลเชิงประจักษ์

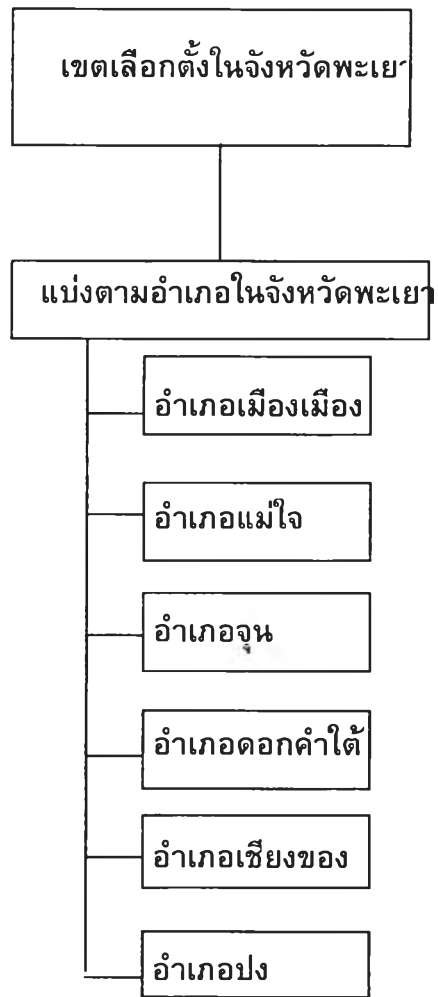
ประชากรวิจัยและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรวิจัยประกอบด้วย ประชาชนในเขตเลือกตั้งจังหวัดพะเยาทั้งหมด เป็นประชาชนที่กระจายอยู่ตามเขตเลือกตั้งในแต่ละอำเภอของจังหวัดพะเยา

คุณสมบัติของประชากรวิจัยโดยทั่วไป มีลักษณะใกล้เคียงกันดังปรากฏรายละเอียดในภาคผนวก

ในการศึกษารั้งนี้ได้ทำการสุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างการวิจัย จากอำเภอต่างๆ ทั้งหมดในจำนวนใกล้เคียงกัน โดยวิธีการสุ่มแบบจับฉลาก (simple random sampling) ได้ตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 363 ตัวอย่าง ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

กล่าวโดยย่อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย เพศหญิง 1 ใน 3 มีอายุส่วนมากในวัยกลางคนอายุ 36 ปีขึ้นไป 1 ใน 4 เป็นผู้ที่สมรสแล้ว ร้อยละ 73 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาลงมา โดยมีวุฒิปริญญาตรีเพียงร้อยละ 8.8 จำนวน 1 ใน 2 มีรายได้ต่ำกว่า 8,000 บาท และร้อยละ 40 มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 30 ได้มีส่วนร่วมในกิจการทางการเมืองของจังหวัดพะเยา

รูปที่ 4.1 โครงสร้างแบ่งเขตกองการเลือกตั้งในจังหวัดพะเยา

ตารางที่ 4.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	268	73.8
หญิง	95	26.2
อายุ		
14 ปี ถึง 30 ปี	94	25.9
31 ปี ถึง 35 ปี	12	3.3
36 ปี ถึง 40 ปี	128	35.3
41 ปี ถึง 45 ปี	29	8
46 ปี ถึง 50 ปี	63	17.0
51 ปี ขึ้นไป	37	10.2
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษา	262	72.2
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า, ปวส.	69	19.0
ปริญญาตรี-ปริญญาโท	32	8.8
สถานภาพสมรส		
โสด	64	17.6
แต่งงาน	299	82.0
รายได้ครอบครัวต่อเดือน		
3,001 บาท ถึง 5,000 บาท	55	7.0
5,001 บาท ถึง 8,000 บาท	122	30.9
8,000 บาท ขึ้นไป	196	54.0
อาชีพ		
รับจ้าง	27	7.0
แม่บ้าน	29	15.0
ค้าขาย	27	7.0
ข้าราชการ	112	30.8
อาชีพอื่น ๆ	160	46.3

ตารางที่ 4.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตำแหน่งทางการเมือง	จำนวนผู้ตอบ	ร้อยละ
มีตำแหน่งทางการเมือง	4	1.1
ไม่มีตำแหน่งทางการเมือง	359	98.9
การมีส่วนร่วมทางการเมือง		
ไปทุกครั้ง	13	3.2
ไปเป็นส่วนใหญ่	90	24.8
นาน ๆ ไปที่	166	45.7
ไม่เคยไปเลย	94	25.9
คู่สมรสมีตำแหน่งทางการเมือง		
มีตำแหน่งทางการเมือง	4	1.1
ไม่มีตำแหน่งทางการเมือง	359	98.9

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 55 ข้อ มีเนื้อหาสำคัญ 5 ประการ คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจัยการแสดงบทบาทของสตรีในทางการเมือง ปัจจัยภาวะผู้นำสตรี ปัจจัยการยอมรับสถานะภาพและบทบาทของ สส.สตรี และปัจจัยการบริหารงานของ ส.ส.สตรี ในฐานะเป็นตัวแปรอิสระ (independent variables) และการยอมรับบทบาทของสตรีในจังหวัดพะเยา ในฐานะที่เป็นตัวแปรตาม (dependent variables) คือ 1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง 2. การแสดงบทบาทของสตรีในทางการเมือง 3. ภาวะผู้นำสตรี 4. การยอมรับสถานะภาพและบทบาทของสตรี 5. การบริหารงานของสตรี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

- 1.1 การไปเลือกตั้งต่าง ๆ ในทางการเมืองในเขตจังหวัดพะเยา (ข้อ 11 ข้อ 15 ข้อ 9)
- 1.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง (ข้อ 12)
- 1.3 การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของรัฐ ต่อส่วนรวม (ข้อ 13)
- 1.4 การติดตามข่าวสารต่าง ๆ ทางด้านการเมือง (ข้อ 14)

2. การแสดงบทบาทของสตรีในทางการเมือง

- 2.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (ข้อ 16)
- 2.2 การติดตามให้ความสนใจข่าวสารทางการเมือง (ข้อ 17)

- 2.3 ความรู้ความสามารถของสตรี (ข้อ 18 ข้อ 3)
- 2.4 การร่วมมือกันทำกิจกรรมต่างๆ ของสตรีในกิจกรรมทางการเมือง (ข้อ 19)
- 2.5 นโยบายต่างๆ ของส่วนราชการในการผลักดันการขึ้นตำแหน่งของสตรี (ข้อ 20 ข้อ 23)
- 2.6 การแสดงออกทางความคิดเห็นของสตรีต่อการเมือง (ข้อ 21)
- 2.7 สส.สตรีที่ได้รับเลือกตั้งทำให้บทบาททางการเมืองของสตรีดีขึ้น (ข้อ 22)
- 3. ภาวะผู้นำสตรี
 - 3.1 การแสดงรู้สึกการรับผิดชอบต่อการเมืองของสตรี (ข้อ 24)
 - 3.2 การเป็นผู้นำในทางราชการและการเมือง (ข้อ 25)
 - 3.3 การเข้าแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น (ข้อ 26 ข้อ 27 ข้อ 30)
 - 3.4 การเสนอตัวในการเข้าเป็นผู้นำในทางการเมือง (ข้อ 28 ข้อ 31)
- 4. การยอมรับสภาพภาพและบทบาทของสตรี
 - 4.1 ความรู้ความสามารถของสตรี (ข้อ 33)
 - 4.2 การแก้ไขปัญหาต่างๆ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม (ข้อ 37 ข้อ 43)
 - 4.3 ภูมิหลังครอบครัวของสตรี (ข้อ 38)
 - 4.4 สถานภาพทางสังคมของสตรี (ข้อ 34 ข้อ 35)
 - 4.5 ขนบธรรมเนียมประเพณี (ข้อ 40 ข้อ 41 ข้อ 42)
- 5. การบริหารงานของสตรี
 - 5.1 ผู้บริหารที่เป็นสตรี (ข้อ 46 ข้อ 53 ข้อ 55)
 - 5.2 การบริหารงานของสตรี (ข้อ 50 ข้อ 54 ข้อ 51)
 - 5.3 การตัดสินใจการแก้ไขปัญหา (ข้อ 48)
 - 5.4 ผลงานของการบริหารงานของสตรี (ข้อ 49 ข้อ 50)

เมื่อกำหนดคำถามขึ้นตามเนื้อหาแล้ว ได้นำคำถามทั้งหมดไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) โดยทำการศึกษากับผู้เชี่ยวชาญทางด้านนโยบายจำนวน 5 ท่าน และได้นำความคิดเห็นมาปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสม หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดสอบหาค่าอำนาจจำแนก (discriminative power) และค่าความเที่ยงตรง (reliability) ของตัวแปรแต่ละกลุ่มโดยมีค่าแอลฟาตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป จึงนำแบบสอบถามทั้งหมดนั้นไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บข้อมูล

เมื่อได้ทดสอบแบบสอบถามเป็นที่พอใจแล้ว ได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างอำเภอในเขตเลือกตั้งของจังหวัดพะเยา ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ระหว่าง วันที่ 5 มกราคม 2540 ถึง 10 กุมภาพันธ์ 2540 โดยผู้วิจัย ได้แบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 363 ชุด ตามเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้อาศัยวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสมมุติฐานของการวิจัยเป็นหลัก โดยแบ่งเนื้อหาของการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การประเมินการยอมรับบทบาทของสตรีในจังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะของปัจจัยที่น่าจะมีผลกระทบต่อการยอมรับบทบาทของสตรีในจังหวัดพะเยา

ส่วนที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการยอมรับบทบาทของสตรีในจังหวัดพะเยา

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ส่วนดังกล่าวข้างต้น ได้พิจารณาคูณลักษณะสำคัญจาก ความถี่ของข้อมูล และการจำแนกความถี่โดยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว สถานภาพของประชากรวิจัย การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และอาชีพ ทั้งนี้เพื่อนำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามดังกล่าวข้างต้น

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำเทคนิคทางสถิติที่เหมาะสมกับระดับการวัดของข้อมูลมาประกอบในการบ่งชี้คุณลักษณะ หรือความสัมพันธ์ของข้อมูลแล้วแต่กรณี เทคนิคทางสถิติดังกล่าว ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าไคสแควร์ (chi-square) เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในระดับมาตรา (nominal data) แกมมา (gamma) เพื่อระบุอัตราความสัมพันธ์ของข้อมูลและทิศทางแห่งความสัมพันธ์ของข้อมูลสำหรับตัวแปรอันดับมาตรา (ordinal data) โดยที่มีค่าความสัมพันธ์กันสูงสุดที่ค่า 1.0 และมีค่าความสัมพันธ์ต่ำสุดที่ค่า 0.0 เครื่องหมายบวกระบุความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันของตัวแปรส่วน เครื่องหมายลบระบุความสัมพันธ์ในทางตรงกันข้ามของตัวแปร.